

18. gadsimta “viesu nazis” no Zviedrijas

Ventspilī

Foto autors Ventspils muzejs

Arheoloģiskās uzraudzības laikā Ventspilī, atjaunojot ēku Tīrgus ielā 5, tās pagalmā citu atradumu starpā konstatēts arī savdabīgs naža spals. Sākotnēji bezveidīgā sarūsējuša metāla gabalā tik tikko varēja nojaust augu ornamenta vijas un tikai pēc Ventspils muzeja restauratores A. Burkovskas pūlēm atklājās no misiņa veidots grezns naža spals. Tā asmens diemžēl ir zudis, bet spala forma ļauj nojaust, kāds šis nazis ir bijis.

Izliektā forma un rotājums ļauj tajā atpazīt Zviedrijai 18.gs. – 19.gs. vidū raksturīgo tā saukto “viesu nazi” (*gästbudskniv* – viesību, banketa nazis). Nosaukums cēlies no tā, ka nazi ņēma līdzi, dodoties uz svinībām vai mielastu, jo tajā laikā saimnieki reti varēja nodrošināt galda piederumus visiem viesiem. Šādus nažus visbiežāk izgatavoja salokāmus, nereti arī kopā ar dakšīņu, to asmens ierasti bija plats, kas ļāva pacelt pie mutes atsevišķus ēdiena gabalus.

Spals parasti darināts no misiņa un grezni dekorēts – šāds nazis kalpoja arī par savdabīgu sociālā statusa atspoguļotāju. Rakstītie avoti liecina, ka Zviedrijā vēl 19.gs. vidū kāzās viesu nažus izmantoja visi parastie viesi, un tikai līgava un līgavainis, kā arī goda viesi ēda no šķīvja ar servētiem nažiem un dakšīnām.

“Viesu nazis” pēc savām funkcijām uzskatāms arī par ceļošanas piederumu, tādēļ nav neparasti, ka tas atrasts Ventspilī.

📍 Tīrgus iela 5

